

Slovenski dom

Štev. 58

V Ljubljani, v petek, 12. marca 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
govora Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava, Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione, Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera, Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Un milione di tonnellate del naviglio nemico affondate dall'aviazione italiana dall'inizio della guerra

Il Quartier Generale delle Forze Armate co-
munica:

Azioni di reparti esploranti nel settore tuni-
sino. In duelli aerei la caccia tedesca abbattava
12 apparecchi.

Velivoli nemici hanno bombardato l'abitato di
Gafsa causando numerosi morti tra la popolazione
civile.

Un convoglio nemico è stato attaccato tra
Bougie e Algeri da una formazione di aerosili-
ranti del 105° gruppo al comando del capitano
Mancini Urbano da Cesano (Forlì). Un piroscafo
da 15.000 tonnellate affondava, un altro mercantile
da 2.000 tonnellate, un cacciatorpediniere
gravemente danneggiato. Con tale nuovo
successo l'aviazione italiana ha affondato dall'in-
izio della guerra un milione di tonnellate di navi-
glio mercantile.

Nell'azione degli aerosiliranti, di cui all'odier-
no bollettino si sono distinti i seguenti piloti: Ca-
pitano Abele Michele da Folonghera (Cuneo), Ri-
ciarini Giulio da Arezzo, Tenente Giannone Vin-
cenzo da Catania, Melli Guido da Treviso, Mar-
chieri Giuseppe da Gonzaga (Mantova), Pucci
Emilio da Firenze, Sottotenente Scantamburlo Vi-
torio da Pianiga (Venezia), maresciallo De Risi
Giovanni da Camposano (Napoli), Sergente-ma-
giore Vitale Giovanni da Cesena (Forlì), Corsolano
Andrea da Lecce, Sergente Murro Mario da Ca-
gliari.

Milijon ton nasprotnikovega ladjevja potopljenega po italijanskem letalstvu od začetka vojne

Italijansko uradno vojno poročilo štev. 1020
pravi:

Nastopi ogledniških oddelkov na bojišču v
Tuniziji. Nemški lovci so v letalskih dvobojih
zabili 12 strojev.

Nasprotnikova letala so bombardirala naselje
Gafsa ter povzročila veliko mrtvih med civilnim
prebivalstvom.

Oddelki letalskih torpednikov iz 105. skupine
je pod poveljstvom stotnika Mancini Urbana iz
Cesana (Forlì) napadel nasprotnikov konvoj med
Bougie in Alžir. En 15.000 tonski parnik se je
potopil, drugi trgovski parnik, tudi velike mere
in en torpedni rušilec sta bila hudo poškodovana.
S tem novim uspehom je italijansko letalstvo od
začetka vojne potopilo za milijon ton trgovskega
ladjevja.

Rim, 12. marca. s. Številka milijon ton po-
topljenega brodovja, ki jo je doseglo napadalno
orožje italijanskega letalstva, je jasen dokaz
za pomembnost letalstva v pomorski vojni. V
začetku sedanjne vojne je na splošno prevlado-
valo mišljenje, da utegne letalstvo dati precej-
šen prispevek k reševanju raznih pomorskih
vprašanj, toda nihče se najbrže ni upal iz za-
misli »pomembnega prispevka« preiti na tako
obsežno in važno nastopanje, katero ga je iz-
vedlo letalstvo vseh vrst na morju v tako veli-
kem obsegu in z nepričakovanim uspehom.

V vojni proti pomorskemu prometu je letalo
prineslo izjemne možnosti za nadzorovanje, po-
sebejno pa v tistih prelivi in v pasovih, ki so
za promet neizogibno potrebni. Tam se načrtno
nadzorovanje lahko izvaja stalno in nepretr-
goma. Na tem področju je bil razvoj nagel in
v kratkem razdobju so prišli do uporabe po-
samezni bojni roji za vodoravni polet (29. do

30. junija, 1. julija 1940. v Egejskem morju) do
množične uporabe letal proti pomorskim enotam
med plovbo ali v pristaniščih. Istočasno so se
kot posebno prikladni izkazali bombniki stro-
glavci, zlasti za točne napade na ladje vseh vrst
in na mostišča letalonosilk, s katerimi je bil
nasprotnik dobro oskrbljen, da bi mogel braniti
svoje ladijske spremljave pred letalskimi na-
padi.

Toda kot učinkovitejša se je pokazalo neko
drugo sredstvo, sredstvo, katero je letalstvo
naglo izpolnilo, namreč torpedna letala. Prvi
zametki tega letala izvirajo že iz leta 1918,
svojo popolnost pa so te vrste letal pokazale
tako s svojimi sijajnimi zmagami. Zavoljo
tega so postala ta letala sovražnik št. 1 vseh
ladijskih spremljav in vojnih ladij. Skupaj z
ostalimi napadalnimi sredstvi ter pod — in na-
vodnimi enotami kr. mornarice je torpedno le-
talo dalo velik prispevek in je občutno pove-
čalo skupno število potopljenega nasprotniko-
vega brodovja posebno na trgovskega, ki je
najobčutljivejši živec anglosaške vojne moči.
Tako so se rodile nove oblike za urejanje po-
sadk kr. letalstva in nastajali so posebni oddel-
ki, katerim je bila zaupana visoka, da najvišja
čast, da z vsemi silami in za vsako ceno pre-
prečijo prehod nasprotnikovih ladij po našem
morju.

Plemenito tekmovanje je v tem pogledu na-
stalo med kr. mornarico in kr. letalstvom, ki sta
obe imeli prvovrstne ljudi in stroje. Toda ostalo
ni le pri jalovi obliki tekmovanja, pač pa so bile
dosežene zapovrstne izpolnitve zavoljo tesnega
sodelovanja, iz česar so nastale velike pomorske
zmage. To sodelovanje se ni omejevalo le na stra-
teško ali taktično področje: seglo je še globlje,
šlo še do večjih podrobnosti. Ljudje iz mornarice
letajo vsak dan na letalih, katera vodijo letalci
da bi se popolnoma izurili v vseh možnostih in si
pridobili izkušnje za doseg uspehov. Letalci pa se
sleheri dan vozijo na ladih mornarice iz istega
namena. V kratkem so bili uspehi takšni, da je
prišla zahteva po vedno večjem številu letal, ki
naj posegajo v boj proti pomorskemu prometu na
Sredozemskem morju. In sicer v njegovem zahod-
nem, srednjem in vzhodnem delu. Zahteve po upo-
rabi bombnikov in torpednikov so bile vedno
česte in ob nasprotnikovih poskusih, da bi izsilili
prehod skozi Sicilski preliv s številnimi in mo-
nimi ladijskimi spremljavami, je letalstvo vrglo v
boj vse svoje sile in pokazalo svojo veliko na-
padalno moč ter Anglosasom prizadejalo najtežje
izgube. Boj letalstva proti prometu se je nade-
ljeval z vedno večjim zagonom in je tvoril bistveni
del italijanske napadalnosti in brambe borbenosti
v prostoru Sredozemskega morja. Da bi to borbe-
nost ohranili, so bile potrebne častne žrtve v lu-
deh in strojih, ker je bilo treba ohraniti v polnem
udarnem obsegu oddelke, ki so bili potrebni za
izvedbo nastopov na morju. Tako je bilo mogoče
doseči številko milijon ton potopljenih trgovskih
ladij.

Ta visoka številka potopitev je bila dosežena
po letalstvu, ki je nastopalo v Sredozemskem mor-

ju, to je na morju, kjer vsaka izgubljena tona fa-
koj vpliva na razvoj kopenskih nastopov. Čim se
kaka ladja pogreze v Sredozemsko morje, pre-
neha biti bojna postavka, ki naj bi zavzela svoje
točno mesto v splošnem okviru napadalnih in pa
obrambnih možnosti nasprotnika, pa naj bo na
ladjah kurivo ali gorivo, strelivo ali živila ali pa
ljudje, zmerom je njena usoda ta, da izgine in
napravi praznino v splošnih načrtih, kar ima lah-
ko velike posledice. Tako lahko udarec, ki jih je
italijansko letalstvo zadalo anglosaškemu pomor-
skemu prometu v Sredozemskem morju, ocenju-
jemo po dveh merilih: prvo merilo je splošno in
se tiče celotnega vojnega gospodarstva, drugo me-
riilo pa se nanaša na nasprotnikove vojne nastope,
pri katerih kaže potem pomanjkanje potrebne
oskrbe.

Milijon ton potopljenega brodovja je bilo mo-
goče doseči ob skladnem sodelovanju in uporabi
raznih vrst letalstva. Sleheri dan od njih je izpolnila
svojo nalogo v duhu popolne odgovornosti, ko je za
ceno svojih lastnih žrtv pripomogla k uspehu
orožja. Tako je letalstvo moglo postati strahovito
vojno orožje v sleherni kopenski ali pomorski
bitki. S potapljanjem ladij je vplivalo in še vpliva
tudi na vojne nastope, ki se razvijajo na meji, in
je s potopitvami ostvarilo tisto zamisel o celot-
nostni vojni, ki je temelj vsakega uspeha.

Smrt babice kneginje Piemontske

Dunaj, 12. marca. s. Včeraj ob 14.15 je na Du-
naju umrla kr. vis. Maria Jose, vojvodinja Bavar-
ska, rojena kneginja Braganška, portugalska kra-
ljica, hči kralja Mihaela Portugalskega, mati kra-
ljice Elizabete Belgijske in babica kr. vis. kne-
ginje Piemontske.

Odlično predavanje ljubljanskega vseučiliškega profesorja Maksa Samca v Rimu

Rim, 12. marca. s. V višjem zdravstvenem za-
vodu v Rimu je ljubljanski vseučiliški profesor
Maks Samec predaval o kvasnem delovanju škroba
v zvezi z njegovo notranjo sestavo. Ravatelj za-
voda Esc. Marotta je govornika predstavil in po-
vzdignil njegovo veliko znanje. Povedal je, da je
prof. Maks Samec edini znanstvenik, ki je preučil
škrob z vseh strani. Prof. Samec je potem odlično
pojasnil vprašanje, ki je tako važno v kemiji, bio-
logiji in industriji. Razčlenjeval je, kako anorga-
nične kvasovke različno napadejo razne vrste škro-
ba ter jih razcepijo v druge produkte, ki kažejo
raznoteri molekularski sestav škroba, kakor ga naj-
demo v različnih rastlinskih vrstah. Nazadnje je
še prikazal, kako so po neki kvasovki, ki jo nudi
grasek, prišli do škrobovih sintez.

Ogorčenje švedskega tiska nad angleškimi letalskimi napadi na nemška mesta

Stockholm, 12. marca. s. Švedski tisk prinaša
dolga poročila iz Berlina in v njih pripoveduje po-
drobnosti o zadnjih letalskih napadih na München
in Nürnberg. Poudarja ogromno škodo, ki je bila
storjena na dragocenih spomenikih in umetninah.
Na švedsko javno mnenje so ta uničenja globoko
učinkovala, kakor svoje čase divjaški napad na Ge-
nov. Ves tisk, začenši od socialdemokratskega, ob-
žaluje tak način vojskovanja. Listi enoglasno pra-
vijo, da je bombardiranje predelov, ki so daleč od
bojišča in kjer so velika kulturna središča, dejanje
nezaslišanega divjstva.

Vesti 12. marca

Angleški delavski poslanec Swingel je dejal,
da je angleško pomorsko poveljstvo krivo,
če so Angleži v 21 dneh izgubili tri hitre
20.000 tonske ladje, ker so morale zaradi
štednje z gorivom zmanjšati brzino na 13
vozlov.

Turški ministrski predsednik Saradžoglu bo v
ponedeljek predstavil novo vlado skupščini
in dal tudi izjavo o programu nove vlade.
»Nippon Times« se na široko bavi z zadnjim
govorom podpredsednika Združenih držav,
Wallacea in z izjavo ameriškega vele-
poslanika Standleya o sovjetskem molku
glede ameriške pomoči. List pravi, da
vse to pomeni, da so odnosi med tako
imenovanimi zavezniki bolj koeljni, kakor
pa si mislimo.

Barcelonsko vojno sodišče je izreklo smrtno ob-
sodbo nad nevarnim komunistom Brunom
Torresom, ki je bil član komunistične stran-
ke v Leridu in je odgovoren za številne zlo-
čine med državljansko vojno.

Iz Pariza poročajo, da je bil poskušen napad
na voditelja francoske republikanske ljud-
ske stranke Marcela Deata. Policist, ki je
spremljal bivšega poslanca, je bil smrtno
ranjen, poslanec pa je ostal nepoškodovan.
Srbski finančni minister je dobil pooblaščenje
od srbskega ministrskega sveta, da izda
dolgoročno državno posojilo za plačevanje
javnih del do zneska 1 milijarde dinarjev.
V Madridu so odprli glavni sedež nemško-špa-
nskega združenja, ki mu predseduje general
Moscardo. To združenje bo imelo nalogo, da
še bolj poglobi odnose med obema drža-
vama na prosvetnem, tehničnem in gospo-
darskem področju.

Nad Katalonijo divjajo hudi deževni in snežni
viharji. Reke so poplavlje precej ozemlja,
pretrgane so tudi zveze z ostalimi pokraji-
nami. Ves pomorski promet je ustavljen.

Po 24 urnem napadu nemških podmornic:

36 ladij s skupno 207.000 tonami na dnu morja

Siloviti boji pri Orlu, kjer Sovjeti doživljajo poraz za porazom

V 10 dneh je bilo uničenih 773 oklepnikov — V Tuniziji samo krajevni
spopadi

Hitlerjev glavni stan, 12. marca. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole urad-
no vojno poročilo:

Nemške podmornice napadajo dalje. Že več
dni so zasledovale ladijski sprevodi, ki je bil na
poti iz Severne Amerike proti Angliji, in sedaj
so ga skupine podmornic napadle in po živahnih
ponovnih napadih potopile 13 ladij, ki so bile
do vrha naložene z vojnim blagom, s skupno
75.000 tonami. Trije nadaljnji parniki so bili
torpedirani.

Tako je moglo podmorniško orožje v 24
urah javiti potopitev 36 ladij s skupno 207.000
tonami. Med temi ladjami je bilo tudi 8 pa-
nikov streliva, ki so pri torpediranju zleteli
v zrak.

Hitlerjev glavni stan, 12. marca. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole urad-
no vojno poročilo:

Na vzhodnem odseku kubanskega mostišča
je bojna delavnost zopet oživela. V več valovih
podvezili nasprotnikovi napadi so bili odbiti v
težkih bojih s hudimi izgubami zanj.

Na odseku pri Harkovu so nemške napa-
dalne divizije vrgle nasprotnika nazaj proti me-
stu. Boji se razvijajo ob severnem in zahodnem
delu mesta. Z obkoljevalnimi napadi sta bila
uničena dva sovjetska polka. Oddelki bojnih le-
tal so razbili umikajoče se nasprotnikove sile.

Na odseku pri Orlu je nasprotnik podvel
ponovno močne napade. Nemške čete so si pri-
porile velik obrambni uspeh. Vsi sovjetski na-
padi so bili odbiti z najhujšimi krvavimi izgu-
bami za Sovjete. 26 sovjetskih oklepnikov je
obitočalo razbitih pred našimi postojankami.

Premikanja naših čet na srednjem odseku
bojišča potekajo po načrtu brez motenj s strani
nasprotnika.

Južno od Holma je nasprotnik napadel naše
postojanke z močnimi pehotnimi in oklepnimi
silami po močnem zapornem ognju topništva,
deloma v hudi borbi moža proti možu. Na bo-

jišču pri Stariji Rusi je napadalna nasprotni-
kova sila izžrpana.

V času od 1. do 10. marca l. 1943. so na
vzhodnem bojišču oddelki vojske in napadalni
oddelki uničili, zaplenili ali onemogočili za
borbo 773 sovjetskih oklepnikov.

Včeraj je uničilo nemško letalstvo ob 5
lastnih izgubah 61 sovjetskih letal.

S tuniskega bojišča javljajo samo krajevno
bojno delovanje. Po napadih letalstva so bile
močno prizadete nasprotne motorizirane bojne
skupine in topniške postojanke. Nemški lovci
so sestrelili 12 letal.

Samo maloštevilna angleška letala so po-
dnevi in ponoči preletela nemško ozemlje. Ne-
kaj na zahodno Nemčijo odvrženih bomb je
povzročilo neznatno škodo na poslopjih. Štiri
angleška letala so bila sestreljena.

Italijanske žrtve v Rusiji — najslavnejše dejanje v zgodovini človeške omike

Bern, 12. marca. s. Vsi časopisi poudarjajo,
kako se Rim vedno znova obrača na italijansko
ljudstvo z največjo odkritostnostjo, kako se ne po-
mišlja niti s presenetljivo točnostjo poročati o iz-
gubah, ki jih je Italija imela v dobi zimskega vo-
jskovanja v Rusiji. Italijansko ljudstvo — pišejo
švicarski listi — je na to že pripravila zadnja dne-
va zapoved, v kateri je Mussolini ugotovil, da so
se italijanske čete na ruskem bojišču »borile do
skrajnih meja možnosti proti številčno močnejšemu
sovražniku. Zato ni dvoma, da je ministrski svet
izdelal načrt, po katerem se smatrajo vsi vojniki, ki
so od začetka vojne padli ali pa bodo pogrešani še
leto dni po vojni, za vojnake, ki so »pod-zastavo«.
S tem niso hoteli samo počastiti spomina na padle
in pogrešane bojovnike, pač pa istočasno zagotoviti

njihovim družinam boljši gospodarski in moralni
polažaj.

Madrid, 12. marca. s. Španski časopis »Arriba«
prinaša seznam izgub, ki jih je pretrpela italijan-
ska vojska v Rusiji ter zelo poudarja, da so bile
vprav italijanske divizije tiste, ki so prve prodrle
na vsem velikem industrijskem področju ob Doncu,
dokler se slednjič niso ustavile ob velikem Donovem
kolenu, kjer so vzdrževale neprestane ruske napade
ter tako omogočile s svojim nezlomljivim odporom
prodiranje nemških čet proti Stalingradu. Ko so
boljševiki sprožili zimsko ofenzivo, so bile italijan-
ske sile dolge tedne zapletene v besneče boje ob
strahotnem podnebnju in pod ognjenim viharjem ter
so bile zadnje, ki so zapustile strelske järke ter si
z orožjem utrle pot med sovražnika, ki jim je od
vseh strani sledil za petami. Omenjeni španski čas-
opis zlasti povzdiguje junštvo italijanskih pla-
nincev iz divizije »Julia« ter piše, da bo slaven
prispevek italijanske krvi v Rusiji ovekovečen kot
najslavnejše dejanje v zgodovini človeštva in omi-
ke. Medtem ko je ta prispevek dokaz nezlomljive
volje, s katero se fašizem bori proti komunizmu in
se bo boril do njegovega konca, je na drugi strani
zanemljivo poročilo, da bo Evropa zmagala nad
boljševiško nevarnostjo, ki grozi njenemu obstoju.

»Dokazila o nasprotnikovih bedastostih«

Bern, 12. marca. s. Včerajšnja »Dokazila o
nasprotnikovih bedastostih« pravijo:

Radio Kairo: V Italiji se je zvedelo, da je
nekaj manjših ladij pripravljenih, da odpeljejo
italijansko prebivalstvo s Sicilije v primeru, če
bi bil otok v nevarnosti, ko bodo osne sile pre-
gnane iz Tunizije. Tako poroča dopisnik »Daily
Mail« iz Ankare. Kakor pravi ta poročevalec,
je položaj v Italiji skrajno slab, ljudstvo pa de-
moralizirano in smatra, da je izguba Tunizije
samo še vprašanje časa. Na drugi strani pa
ljudstvo v Kalabriji in na Siciliji mnogo trpi
zlasti zaradi pomanjkanja živeža sprčo razde-
ljanih železniških prog. Ljudstvo naj bi bilo
vpriprazilo nekaj ogorčenih demonstracij proti
vladi.

Divjaški angleški napad uničil neprecenljive umetnine

Zgorelo je ogromno število dragocenih knjig in starih rokopisov
Tri cerkve porušene

Berlin, 12. marca. s. Iz berlinskih uradnih
krogov ter iz poročil raznih listov prihajajo še
zmeraj poročila o velikem ogorčenju nemškega
naroda nad divjaškim napadom angleških letal
na Berlin, Nürnberg in na München. Da so imeli
ti napadi samo ta namen, da bi sejal strah med
prebivalstvom in omajali odpornost nemškega na-
roda, je jasno vidno po tem, ker niso bile zadete
samo množične stanovanjske hiše, marveč
ker je nasprotnik naperil svoj napad tudi proti
kulturnim ustanovam ter spomenikom velike umet-
niške veljave. Pri zadnjem napadu na München
je bila zadeta velika mestna knjižnica, v kateri je
bilo več kot dva milijona knjig in okrog 50.000
rokopisov velike umetnostne in literarne vrednosti.
Od tega ogromnega knjižnega zaklada, ki je bil
lahak plen plamenov, je približno četrtina takoj
uničil požar, ki ga vse doslej še niso mogli po-
polnoma zadušiti. Med deli, ki so verjetno uničena,
je tudi nekaj rokopisov iz dobe Karla Velikega in

dragocene stare ter umetniške izdaje sv. pisma.
Poleg stolnice Frauenkirche sta bili zadeti še cer-
kvi sv. Ludvika in sv. Mihaela. Če misli nasprot-
nik, da bo z uničevanjem tolikih vrednotin, tako
drage nemškemu narodu, spravil Nemčijo na ko-
lena, se prav hudo moti in posledice svoje zmote
bo kmalu občutil na svoji koži.

Spremembe v japonskem vojnem ministrstvu

Tokio, 12. marca. s. Japonsko vojno ministrstvo
sporoča, da je dosedanji podminister bil imenovan
za člana vrhovnega vojnega sveta in ravnatelja
oboroževalnega urada. Za novega vojnega podmi-
nistra je bil imenovan general Kiojo, ki bo vodil
tudi urad za osebe v vojnem ministrstvu.

DRVARKA MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE

BERANEK JOŽE

35.

Pred hočkim gradom jo je že pričakoval njen mož. Ko jo je videl vso cvetočo od notranjega zadovoljstva in tihe srčice, jo je objel in poljubil.

»Bodi vesel in srečen, zakaj z romanja ti pri našam odpustek...«

»Vesel sem in srečen, ker vidim tebe srečno, zadovoljno,« ji je dejal.

»Kako tudi ne bi bila? Drvarka Marija mi je prošnjo uslišala in dejala, da se bo vse tako zgodilo, kakor sem si želela! — Obljubila je še, da bo sinku druga mati in da ga bo varovala vsega hudega in ga branila tudi pred zlodejem!«

»Ko bi to le bilo res!« je vroče zahrepenel in začel še graščak ter se še vedno bal zlodeja.

In res; njuno hrepenenje je bilo izpolnjeno, ko se jima je rodil sinček. K njima je prišla sreča, za njo pa še nesreča.

36.

Po Velikih in Malih mašah je prej temnozeleno Pohorje postalo jesensko živo pisano; divje češnje so zagorele v krvavordečem listju, tankolase breze v zlatorumenem, bukovje pa je vpilo jutranjo in večerno zarjo z neba. Jesenska megla je s slano poparila pisan gozd in nočni vetrovnik je pometal s krošenj umirajoče listje.

V božičnem mrazu si je Pohorje obleklo bel zimski kožuh in ga shranilo, šele ko je iz doline počasi stopala pomlad s češnjevimi cvetovi v rokah.

V mladem letu se je hočkima graščakoma rodil močan sinček in vse je kazalo, da bo zrasel v zdravega dečka. S prvim letom je v njuno veliko veselje že shodil po grajskih stezicah med cvetočimi gredicami ter spregovoril že prvi besedi:

»Drvarka Marija!«

Čudovito življenje prvih pomladnih cvetk

Miren in tople pomladanski dan izvabi iz čebelnjakov na tisoče pridnih živalic, ki obletavajo prve pomladne cvetke. Čebelnice posebno radi sedajo na vrbove mačice, ki jim zlasti moški cvetovi nudijo čebelni kruh — cvetni prah. Kot vemo, so vrbe dvodomne rastline in najdemo na grmih samo cvete moškega ali ženskega spola. Cvetni prah je lepljiv in ga torej veter ne more prenašati in oprasjati z njim boljše polovice. To delo opravijo čebelnice. V zameno za ženišeno posredovanje se nasrkajo pri moških cvetovih okusnega nektarja, poleg tega dobe pri njih košček kruha — cvetni prah. Toda to je vrbam premalo, treba je prenesti cvetni prah na pestice ženskih cvetov. Od nektarja pijana čebelnica, bi poletela takoj domov, da odloži dragoceni tovor, če bi ji z močnejšim in vabljivejšim vonjem ne zadehtele vrbove mačice ženskega spola. Omamljiva čebelnica si hoče nabrati še tega medu, zato sede na cvet, posrka med, v zameno pa zadosti ukazom narave.

Prilagodljivost vrb je jako visoka. Vrbe se gajo daleč na sever, kjer manjka ljubezenskih posredovalcev, čebelic in drugih žuželk, ki prenašajo cvetni prah. Tu bi vrbe morale polagoma izumreti, ker veter ne more odtrgati in nositi lepljivega cvetnega prahu. No, vrbe si znajo pomagati. V severnih krajih ne ustvarjajo več lepljivega prahu, ampak suhega, da ga veter more raznašati. Iz izrazite žukocvetke se preobrazijo v vetrocvetko.

Pa še tajinstvenost je njeno življenje. Zgodi se, čeprav bolj redko, da že star vrbv grm spremeni spol. Iz ženskega postane moški in obratno. Koliko pisanja bi bilo, če bi odrasel mož postal nenadoma polnovredna žena? V kraljestvu rož pa je vse mogoče.

Mogoče se bo komu čudno zdelo, zakaj trojico vrbv cvetovi toliko medu pri obeh spolih.

Ali bi ne bilo prikladnejše, če bi združili oba spola v en cvet, kot je navadno pri hermaphroditnih cvetovih.

Kot vemo že iz izkušenj, so otroci krvno sorodnih staršev vedno manj vredni in ravno tega se hoče vrba izogniti. Sicer pa imajo tudi dvospolne cvetice skoraj vedno posebne priloge, ki ovirajo medsebojno oprasitev. Zdar pa smo prišli že k drugi cvetki trobentici.

Trobentčni cvetovi so čudovito ustvarjeni. Uničimo nokaj cvet in pogledimo njih ustroj. Nekaj trobentice ima pestični vrat kratak in sega le do razširjenega dela cvetne čaše, dočim stoji prašni mešički precej višje. Pri drugih cvetovih, pa stoji brazda na dolgem vratu in gleda malone iz cveta; prašniki pa so pritrjeni nižje ob koncu razširjenega dela cvetne čaše. Take cvetove z različno dolгими prašniki in pestiči imenujemo heterostylijo.

Cvetna čaša trobentice je prav tako široka, da more svat, debeloglavi čmrlj, vtakniti svojo glavo v cvet. Tudi dolžina odgovarja njegovemu rilčku.

Recimo da obišče čmrlj najprej cvet s kratkim pestičem. Ker so tu prašni mešički višji, si natrosi glavo s prahom, do brazde pa ne more, ker leži pregloboko. Na drugem cvetu, z na dolgem vratu stoječo brazdo, mora prej odriniti z glavo brazdo, da more posrkat sladko tekočino. Na ta način oprasi brazdo vedno s prahom drugega cveta.

Se vijolice, te ponižne znanilke lepših in toplejših dni ne smemo pozabiti. Iz skritih prostorkov nas s svojimi opojnimi vonjavami pozdravljajo. Tudi te cvetke čakajo svatov, kraljati žuželk, da bi jim v zameno za dehteč med prinesli od drugih cvetov življenjskega prahu. A zgodi se, da mrzla zima ne pusti žuželkam, da bi obletovale cvetove in tako morajo ponižne vijolice zveneti, ne da bi se jim izpolnila želja po materinstvu. Narava, ta dobra mati vseh zatiranih in ponižanih, ne pusti ubogih vijolic na cedilu.

Ko bodo potihnila pomladni viharji in bo sonce z večjo močjo ogrevalo zemljo, bodo osirotele vijolice poglale nove cvetove. Seveda ne bo šumne svatbe, saj so ti cvetovi brez svatovskih oblačil in brez medu. Zato bodo manjkali ljubezenski posredovalci čmrlji in čebelnice. Čisto tiho in skromno, kot se vijolicam spodobi, se bo izvršila oprasitev v cvetu samem. n-n

Velik uspeh razstave Fr. Klemenčiča

Umetniška razstava akad. slikarja Franceta Klemenčiča v prehodu nebotičnika (umetniški salon g. Antona Kosa) je doživela v naši javnosti in v občinstvu popoln uspeh. Dovoljeno umetnine tega umetnika iz rodu naših impresionistov so kvaliteto na višini. Umetnik je sedaj svojo razstavo izpopolnil, tako da obsega 18 umetnin, to je krajini, interjerov in cvetličnih tihotij. Zanimive so zlasti krajine iz okolice Viča, enako pa seveda tudi dovršeno podana tihotija. Na to razstavo občinstvo ponovno opozarjamo!

Šport

SK Mladika. Pozivam naslednje igralce, da v nedeljo dopoldne dvignemo opremo, ker popoldne ob treh igramo z SK Maršom za Kolinsko tovarno: Lešnik, Keržič Zvone, Miro, Karič, Perharič, Skofic, Mohar, Sebenik, Trškan, Bajec, Bras, Gvardjančič, Bergeč, Verbek.

Hermes — nog. odsek. V nedeljo ob 10 ob lepem vremenu trening vseh starih igralcev kot novih interesentov na Stadionu v Siskli! — Načelnik.

želja po materinstvu. Narava, ta dobra mati vseh zatiranih in ponižanih, ne pusti ubogih vijolic na cedilu.

Ko bodo potihnila pomladni viharji in bo sonce z večjo močjo ogrevalo zemljo, bodo osirotele vijolice poglale nove cvetove. Seveda ne bo šumne svatbe, saj so ti cvetovi brez svatovskih oblačil in brez medu. Zato bodo manjkali ljubezenski posredovalci čmrlji in čebelnice. Čisto tiho in skromno, kot se vijolicam spodobi, se bo izvršila oprasitev v cvetu samem. n-n

Ljubljana

Koledar

Petek, 12. sušca: Gregor I., Vel., papež in cerkveni učenik; kronanje Pija XII.

Sobota, 13. sušca: Kristina, devica in mučenica; Nicefor, škof; Arabija, mučenica.

Obvestila

Poročila eta se policijski stražnik g. Plut Leopold in gđc. Danica Cesar, šivilja, stannjoča na Celovski cesti št. 144. Mlademu paru želimo obilo sreče!

Na komornem koncertu, ki ga bo izvajal v sredo, dne 17. t. m. v veliki filharmonični dvorani znameniti in tudi pri nas dobro znani ter visoko cenjeni kvartet Poltronieri, so na sporedu dela naslednjih skladateljev: Boccherini Beethoven in Smetana. Boccherini je zastopan s svojim klasičnim delom, prav tako tudi Beethoven, Smetana pa z eno svojih najlepših umetnin, z godalnim kvartetom, ki ima naslov »Iz mojega življenja«. O posameznih delih bomo še spregovorili, danes pa že opozarjamo na ta koncert, ki bo prav gotovo eden najlepših v letošnji sezoni. Predprodaja za koncert Poltronierjevega kvarteta je začela danes v knjigarni Glasbene Matice.

»PRAZNIK CVETOČIH ČEŠENJ« — dan vesolja in mladosti, praznik življenja in praznik — smrti. Komaj spočeta ljubezen umre, mora umreti — tako hočejo drugi. S to žrtvijo naj bi se izbrisal stari greh. Ali njih žrtev, dasi velika in težka, je zaman, saj je žrtev ljubezni silnejša. Kako kruta je večjih igra usode, bomo videli v Klabundovi drami: »Praznik cvetočih češenj«, katere prva predstava bo v nedeljo, 14. t. m. ob pol 6 popoldne na Rokodelskem odru. Predprodaja vstopnic bo na dan predstave od 10 do 12 in pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-I., desno.

Mlakarjeva vesela žaloigra »Najlepše plačilo« v nedeljo, dne 14. marca ob 17 v frančiškanski dvorani. Vstopnice v predprodaji v trgovini Silligoy od četrtka dalje, na dan predstave pa pri blagajni frančiškanske dvorane od 9.30—12 in od 15 dalje.

Na prihodnjem simfoničnem koncertu, ki bo v ponedeljek, dne 12. t. m. bomo med drugim elišali Schubertovo uverturo Rozamunda in Lisztovo simfonično pesnitev Preludiji. Obe deli sta napisani za polni orkester. Oba mojstra, ki sta ustvarila te umetnini, sta naši koncertni publiki dobro znana. Schuberta odklikuje v vseh njegovih delih globoko občutena melodika, Liszt pa je mojster v instrumentaciji, s katero sijajno slika in izraža vsa svoja čustva, ki jih je zliil v svojo skladbo. Preludiji so eno najznamenitejših Lisztovih simfoničnih del. Poleg Schuberta in Liszta bomo slišali še Šantlovo Suito za godalni orkester in Tartinijev Koncert za violončelo in orkester v D-duru, ki ga bo izvajal solocelist Cenda Sedlbauer ob spremljevanju simfoničnega orkestra. Tudi X. simfonični koncert bo vodil naš priznani in velezaslužni dirigent Drago M. Sijanec. Vršil se bo v ponedeljek, dne 15. t. m. ob pol 7 zvečer v veliki unionski dvorani.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 12. marca ob 15: »Deseti brate. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 13. marca ob 17.30: »Mirandolina«. Red B. Nedelja, 14. marca ob 16: »Hamlet«. Stota predstava. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. Ponedeljek, 15. marca zaprto.

Opera:

Petek, 12. marca zaprto.

Sobota, 13. marca ob 17: »Evgenij Onjegin.« Izven. Nedelja, 14. marca ob 14: »Princeska in zmaje. Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 20 lir navzdol. — Ob 17: »Zemlja smehljajca. Izven.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 14. marca ob pol 6 popoldne: Japon-ska drama: »PRAZNIK CVETOČIH ČEŠENJ«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 in pred predstavo v društveni pisarni, Petrankova 12-I., desno.

Opozorilni krogi s črko I znamenja za vodovodne naprave

Ljubljana, 12. marca.

Po vzorcu v mestih v državi so tudi v Ljubljani izvršili gasilci posebne opozorilne kroge, ki kažejo bližino vodovodnih naprav. Namesto teh velikih in zelo vidnih krogov so bili do sedaj manjši krogi, ki so označevali metrske oddaljenosti od vodovoda.

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

Dik in njegov podrejeni sta sledila sem vztrajal, gospod inspektor! Več paznik. Sli so po dolgem hodniku, ki krat sem ga poizkušil spraviti na tisto je bil obložen z belimi ploščicami in pot, ki ste mi jo predpisali. Končno ki je imel v stenah mnoga majhna, sem že mislil, da se mu je sum proti temna vratca. Sli so do zadnjih vrat meni spremenil v prijazenost, ker je na koncu hodnika. Jetrniški paznik je odprl vrata in Elk je vstopil. Šel je do prve lesene klopi z namenom, da bi privzdignil jetnikovo odejo. Ko pa je potegnil odejo jetniku do prsi, ga je od začudenja skoraj zadela kap. Kajti to, kar je videl, je tudi njegove živce močno pretreslo.

Balder je ležal na hrbtu, v ustih je imel zatlačen svileni šal. Na rokah in nogah je imel razen sponk še debelo vrv. Elk je skočil od druge spalne klopi. Ko pa je potegnil odejo je opazil, da je bila odeja le tako spretno zavravnana ko da bi pod njo kdo ležal. O Hagnu pa ni bilo ne duha ne sluha. Hagn je pobegnil!

Ko sta privdela Balderja v Elkov urad, ter ga z žganjem malo pokrepčala, je pripovedoval tole zgodbo:

»Bilo je nekako ob dveh, ko se je zgodila ta nesreča. Ves večer sem se razgovarjal s Hagnom. Toda takoj mi je bilo jasno, da me je imel za policijskega uslužbenca. Menda me je moral takoj spoznati, ko sem vstopil. Ves večer me je imel za norca. Toda jaz

41

»Da. Bila so na stečaj odprta.« je rekel Balder po kratkem premisleku.

»Kakšna pa sta bila druga dva žabarja?«

»Imela sta zelo dolge suknje ter nista lica imela niti zakritega. Rečem vam, da bi jih zdajle takoj spet spoznal. Bila sta mlada moža, vsaj eden je bil videti zelo mlad. Kaj se je pa potem zgodilo, ne vem, kajti zvezali so mi noge, potegnili odejo čez glavo, tako da nisem mogel ničesar niti videti niti slišati. Vso noč sem ležal tukaj, od vseh zapuščen ter sem mislil na svojo dobro ženo in ljube otroke.«

Elk ga je pustil ter ni niti poslušal, kako je taval. Hitro je odšel v celico, da jo temeljito preišče. V dolgem hodniku je stražaril paznik v stenski vdolbini. Vsaka celica je bila opremljena za slučaj jetnikove bolezni z zvoncec ter kazalom, ki je kazalo, v kateri celici jetnik želi pomoč.

Na vprašanje, če je bil vso noč na tem mestu, je dejal, da je bil ponoči le dvakrat klican s svojega službenega mesta. In to prvič, ko je neki zaprti pijanec zahteval zdravnika, in drugič, ko je bil poklican, da sprejme vlomilca, ki so ga pravkar privdeli v zapore. Vsakokrat pa je odšel s svojega mesta le za kratek čas.

»Seveda so ti pretkanci izrabili vašo odsotnost, ter jo med tem časom popihali,« je dejal Elk.

Vrata Hagnove celice so se dala odpreti od obeh strani. Kar se tega tiče,

so se razlikovala od ostalih celičnih vrat. To pa je bilo urejeno zaradi tega tako, da je paznik oziroma policijski uslužbenec, ki je imel nalogo pogovorniti se z jetnikom, lahko vsak čas odšel iz celice, ne da bi mu bilo treba prej zvoniti in klicati paznika ter ga šele prositi, da mu celico odpre. Ta celica je bila torej prirejena za slučaje, kjer je bilo potrebno, da policijskega uslužbenca, preoblečenega v vragabundo pošljejo v celico z namenom, da bi izlekel kako tajnost od jetnika. Ključavnica ni bila vlomljena, prav tako niso bile vlomljene ostale ključavnice na vratih, ki so vodile na dvorišče in dalje na prostost. Elk je dal takoj zbrati vse stražnike, ki so imeli službo pri Scotland Yardskih izhodih. Častnik, ki je nadzoroval stražo pri Temzinem nasipu je izjavil, da ni zapazil vso noč nič sumljivega.

Stražnik pri izhodu proti Whitehallu se je spominjal, kako je neki policijski inspektor zapustil zgradbo. Bilo je okrog pol treh po polnoči. Čisto točno se je spominjal, da je bil dotični policijski častnik, kajti na ramenih je imel zvezdice in tudi točno je videl, da je odhajajoči nosil sabljo. Svojega predpostavljeneja je celo pozdravil, ta pa se mu je za pozdrav vljudno zahvalil.

»To je bil bržkone eden izmed njih,« je dejal Elk. — »Toda kaj pa je z ostalima dvema? Kam sta jo pa ta dva pobrisala?«

Tukaj je zdaj za njima izginila vsaka sled. Oba roditelja sta izginila, ko bi bila iz kafe.

»Za ta neuspeh bova pač dobila dolg nos, gospod kapetan!« je dejal Elk.

»Če pa bo zaradi tega postala stvar še bolj zamotana, potem bo vsa zadeva še neprijetnejša. Zdar pa mislim, da je najbolje, gospod kapetan, da greste domov ter se spočijete, saj ste delali vso noč. Jaz sem ponoči vsaj malo dremal. Če bi bili tako ljubeznivi, da počakate, da medtem pošljem uboge-ga Balderja k njegovi ženi in otrokom, katere zdaj že vse po imenih poznam, bom šel z vami.«

Dik ga je čakal pri izhodu, ki vodi v Whitehall.

»Da, malce nerodno bo, ker se bo za to zadevo gotovo zanimala naša vrhovna inštanca,« je dejal Elk.

»Cesar sem pa posebno žalosten, je to, da sem hotel Balderju narediti uslugo ter mu dati posebno priliko, da se izkaže ter da bi dobil zaupanje svojih predpostavljanih, da bi tako lahko kmalu napredoval. Toda praksa me nči, da, če hočeš narediti komu posebno uslugo ter mu pomagati, se navadno zgodi, da mu ne pomagaš, temveč, da ga le še bolj potegneš v nesrečo.«

Bilo je približno že deset dopoldne. Dik je bil že ves slab od lakote in neprespanosti. Eden ali dvakrat med potjo do Dikovega stanovanja, se je Elk ozrl.

Zmeda zaradi izjav ameriškega poslanika v Moskvi

Buenos Aires, 11. marca. Izjave ameriškega veleposlanika v Moskvi, Standleya, po katerih ruska javnost ni pravilno obveščena o podpori, ki jo Amerika daje sovjetskim vojaškim naporom, so naravnost na glavo postavili severnoameriške politične in časniške kroge. Nastaja vprašanje, ali so te izjave izraz veleposlanikovega osebnega mnenja ali pa pomenijo uradno sramotenje rdečega carja. Najbolj razširjeno je mnenje, da je veleposlanik Standley hotel odgovoriti na Stalinovo dnevno zapoved z dne 23. februarja, dnevno zapoved, v kateri je ta dejal: »Ker v Evropi ni drugega bojišča, nosijo Rusi sami vse breme vojne.«

Sicer pa je že prej, preden so bile znane Standleyeve izjave, mišinganski demokratični poslanec Lesinski pri neki razpravi o slovitnem zakonu glede posojanja in dajanja v najem obtožil Rusijo, da »slabi skupno fronto združenih narodov s svojimi neprestanimi zatrevanji, da hoče ohraniti poljsko ozemlje, ki ga je zasedla v dobi vdora na Poljsko.«

Na večeranjem posvetu s časnikarji je ameriški državni tajnik Welles dejal, da pričakuje odgovora na brzojavko, s katero je bil prošil Standleya, naj mu pošlje besedilo svojih slovitih izjav, potem pa je pripomnil, da jo o njih na vsak način treba vedeti, da jih je Standley dal »brez kakršnih poprejšnjih posvetovanj« z vlado Združenih držav, in ne da bi se kaj skliceval nanjo.

Poleg tega je določno povedal, da bi sporazum med združenimi narodi ne imel velikega pomena, če ne bi temeljil na zaupanju in na razumevanju vseh. Izvajanja pa je končal s pripombo, da zaupa, da Standley, pa naj bi bil izjavil kar koli gotovo ni nameraval zbuditi in tudi ni zbudil kakšnega dvoma o tem medsebojnem zaupanju in razumevanju.

Wellesa so nato vprašali, kaj misli o izjavah, ki jih je bil dal predsednik Združenih

držav Wallace, ko je dejal, da »bi se Združene države morale izogibati izdajstvu nad Rusijo.« A on se je izmaknil ter odgovoril, da se mu je pomen Wallacejevega govora zdel zadosti jasev in da bi se z vprašanjem, ki so ga njemu postavili, morali obrniti na podpredsednika samega. Tudi predsednik zborniškega odbora za zunanje zadeve Bloom je spregovoril ter označil Standleyeve besede za »zelo nesrečne«. Wendell Willkie pa je o njih dejal, da so »drakonične in nepremišljene.« Zatrijumem, — je dejal — da Amerika pošilja v Rusijo vedno več blaga in da imamo morda pravico do večjega zaupanja, kakor pa nam ga pripisujejo. Rusi že dolgo časa mislijo, da je naša dolžnost, da jih rešimo nemškega pritiska s tem, da vzpostavimo v Evropi drugo bojišče. Mislijo, da bi bila to najboljša strategija, ki bi se združeni narodi zanj lahko odločili. A naše vojaške oblasti so drugačnega mnenja. Le zgodovina bo odločila, kdo ima prav.

Na drugi strani pa v vojaških in mornariških krogih pripominjajo, da od vseh združenih narodov samo Rusija še ni dala nobenega vojaškega obvestila svojim zaveznikom. V drugih krogih izražajo mnenje, da Standleyeva izjava, ki bo nekoliko pojasnila položaj, zavrača mnenje, ki ga vsebuje Stalinova dnevna zapoved rdeči vojski, da Rusija sama brez kakršne pomoči nosi vso težo vojne.

V tej vrsti obtožb, opravičevanj, razlag, zatrevanj in pridržkov je težko, da bi se državljani Združenih držav mogli spet znajti in spoznati, ali gre za diplomatsko »burko« ameriškega veleposlanika, ali pa za dejanje, ki bi bilo v jedru lahko zelo všeč washingtonski vladi. Zakaj, če naj bi na eni strani Wellesove izjave vzbudile prepričanje, da hočejo vzeti incidentu vsak pomen s tem, da Standleyevim izjavam pripisujejo povsem osebni značaj, je na drugi strani tudi res, da kljub vsemu zgodovni veleposlanik še ni bil odpoklican.

Zima v ruski prestolnici, kakor jo je opisal neki tuji diplomat

Pod naslovom »Zima v ruski prestolnici« je letniski časopis »Saratov« objavil članek, ki ga je napisal diplomatski zastopnik neke nevtralne države, ki se je pravkar vrnil iz Moskve.

Beda in trpljenje civilnega prebivalstva v

Ob robu

83 letna prostovoljka. V nemških listih beremo, da se je v Kulsteinu neka 83 letna starka prostovoljno prijavila uradu za civilno mobilizacijo. Ker zna dobro tudi rusko, je vztrajala pri tem, da jo morajo zaposliti kje za tolmača, pa čeprav bi pri svojih 83 letih morala iti še tako daleč od doma. To je pač dokaz — pripominjajo nemški listi — najgloblje čuta dolžnosti, ki preveča danes ves nemški narod.

Stalina že teden dni ni v Moskvi, pravi neko poročilo iz Sofije, ki ga objavljajo tudi italijanski listi. Kam je odšel, drže v največji tajnosti. Domnevajo pa kljub temu, da se je čisto na skrivaj podal na južni odsek vzhodnega odseka, od koder že nekaj dni prihajajo vznemirljiva poročila o sovjetski armadi.

Prvo pismo, poslano z letalsko pošto, imajo v državnem arhivu v Kopenhagenu. Pismo nosi datum 1808 in je bilo poslano po naročilu danskega kralja z balonom iz Nyborga na danskem otoku Fünen v Skeskor pri Kopenhagenu, od tam pa so ga po nekem kurirju poslali kralju.

Nobenega nevtralnega časnikarja ne puste v Moskvo, pravi neko poročilo iz Stockholma. Te dni se je vrnil v Stockholmu tudi dopisnik lista »Social Demokraten«, ki je baje tri mesece čakal v Londonu na dovoljenje, da bi smel iti v Moskvo kot dopisnik omenjenega švedskega časopisa. Po dolgem čakanju je sicer res dobil dovoljenje za potovanje v Rusijo, a so ga čez nekaj dni že razveljavili. Zato se je zdaj rajši vrnil domov. Poročilo iz Stockholma pripominja, da mora biti notranji položaj v Rusiji res precej čuden, če sovjetske oblasti ne puste niti nevtralnega časnikarja na rusko ozemlje.

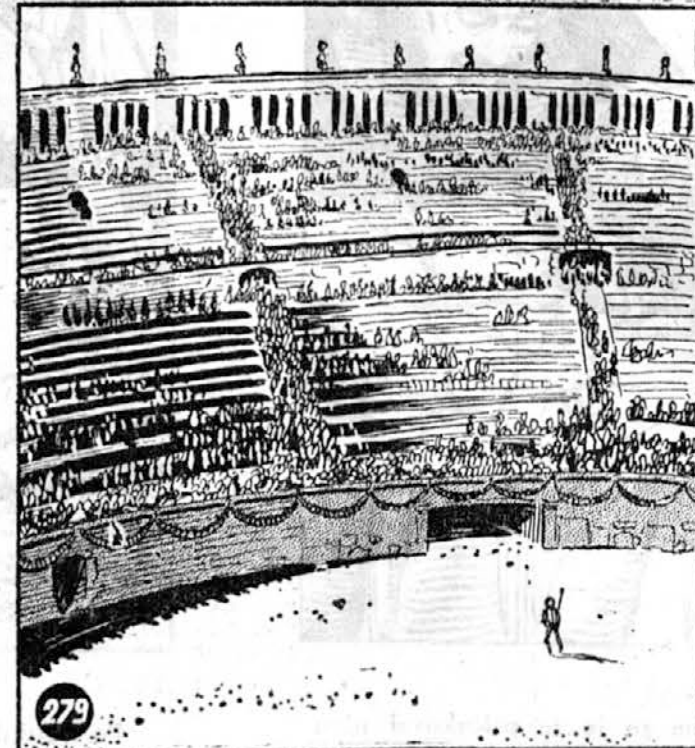
Ena sama cigareta lahko stane 60.000 lejev, kar je nekaj več kot 6000 litr. To vam lahko potrdi neki Otto V. iz Bukarešte, ki je v resnici moral za eno samo cigareto odšteti toliko denarja. Ko je zjutraj šel na vsakodnevno delo, je stopil na tramvaj in si zadovoljivo prižgal cigareto. Neki gospod ga je opozoril, da je na tramvaju prepovedano kaditi, on pa mu je odvrnil: »Saj vem, da je to prepovedano, a jaz kadim kadar in kjer koli se mi zljubi ter mi nihče ne more tega ubraniti.« Otto V. pa je imel to smolo, da je bil tisti gospod, ki ga je opozoril na prepoved kajenja, policist. Povabil je Ottona s seboj na policijo, kjer so ga kaznovali s tremi dnevi zapore in globo tisoč lejev, za nameček pa je moral plačati celih 60.000 lejev odškodnine za žalitve, ki jih je izrekel na račun tistega policista.

TONE GLAVAN: Zemlja je zadihala

Hči jo je zaupljivo gledala v oči in kar ni mogla vstati. »Vstani! Čakajo te.« Pomagala ji je vstati in ji očistila solze. »Zbogom, mati!« ji je podala roko. »Zbogom.« Potlej sta se objeli in mati jo je poljubila na čelo. »Pa pojdimote« je velel oče in prijel Minko pod roko. Zunaj so svatje zaklicali: »Živela nevesta! Boštjan, dobro si volil!« Nevesto so spravili na voz, zraven je sedel še oče in konji so potegnili, da so živobarvani trakovi zaplapolali v predpomladnem vetru. Janezov je razlegnil harmoniko, zaigral, da so vsem srca igrala v prešerni radosti in razpoloženju. Oglasila se je pesem, sprva tiha, boječa in tavajoča, a postajala je vedno živahnjša, vriskajoča in neprišljiva. Taka je naša pesem, naš značaj. In naša pesem je arca slovenskega človeka... Še Minko je mikalo, da bi pritegnila, a ni. V ušesih so ji zvenele resne materine besede, ki so ji razodevale pomembnost koraka, ki ga je storila... Tudi oče je ostal nem in resen. Zrl je togo predse. V cerkvi je imel gospod tehanat lepo pridigo, ki je šla vsem do srca. Nevesta je ves čas pogledovala ženina in bila je ponosna in močna. S svojo ljubeznijo bi premikala gore in morja... Boštjan pa je resno gledal gospoda v mašnem oblačilu in čutil Minkine poglede. Ozrl se je samo enkrat, a samo za hip. Ujel je vprašujoče Minkine oči. Moral se je nasmehniti. Na vprašanje gospoda tehanata sta oba odgovorila

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

279.

Ko so nazadnje odprli vrata, so se množice po hodnikih razile v amfiteater ter se začele boriti za boljše prostore. Ljudstva je bilo toliko, da je ure in ure rinilo v gledališče. Med hrum množice se je mešalo tuljenje zveri, ki jim že dva niso bili dali nič jesti, da bi bile bolj divje za kristjane. Včasih se je pa med vpitjem ljudi in med divjanjem zveri zaslišala ubrana, resna pesem. Peli so kristjani: moški, ženske, otroci, ki so čakali, kdaj jih bodo vrgli zverem. Množica je ob njihovi pesmi osupnila, ker ni mogla razumeti, kako da ti, na smrt obsojeni, še pojejo.

280.

Dostojanstveniki: senatorji, konzuli, pretorji, edili, častniki, dvorjani in dvorjanke so prihajali na silnicah, pred katerimi so šli liktorji s sнопom in sekiro. V soncu so se bleščale pozlačene nosilnice, pisana oblačila, dragulji in meči. Množica je znane in priljubene odličnike glasno pozdravljala.

Z dvorjani sta prišla tudi Petronij in Vinicij. Ta je bil trdno prepričan, da bo Ligijo rešil. Ječarji in vsi uslužbenci v amfiteatru so bili podkupljeni, da bodo Ligijo skrili kje v kotu, ponoči jo pa izročili Vinicijevemu človeku, da jo bo odvedel iz Rima, kakor je bilo dogovorjeno.

pa vespovsod leže odpadki, in nikomur niti na misel ne pride, da bi jih odstranili.

Za 4 milijone ljudi — ena sama šola

Od velikih šolskih poslopij, od katerih jih je nekaj zares ogromnih, je v vsej Moskvi odprto le eno, čeprav ima Moskva okrog štiri milijone ljudi. Razumljivo je, da v njej primanjkuje prostora. Vsak prostorček v njej so izrabili. Po sobah, kjer so moški in ženske pomešani med seboj in nudijo žalostno sliko moralnega življenja v Rusiji, poučujejo učence, kako je treba vohuniti in sabotirati.

Draga zamena za kruh

Vse, kar ima civilno prebivalstvo takšnega, da nujno ne potrebuje, recimo, ure, očala, srebrne žlice in slike, nosijo na trg na prodaj, a tam vsega tega ne prodajajo za denar, pač pa dajejo v zameno za kruh. Za slo gramov kruha

dobiš tam tudi uro, če hočeš. Če je kakšna stvar res dragocena, moraš zanjo dati že 200 gramov kruha.

Mislím, da na vsem svetu ni dežele — končuje svoja izvajanja omenjeni diplomat —, kjer bi bil kruh, to najvažnejše in človeku najpotrebnejše živilo tako drago kakor prav v Sovjetski Rusiji, in ga tudi nikjer na svetu tako ne primanjkuje kakor tam. Zadoštuje, če pomislimo, da dobiš za štirinajstdnevno plačo

1 kg kruha

Cene mesa, surovega masla in sladkorja so prav tako neznansko poskočile. Preprosta ženska srajca stane na primer več tisoč rubljev.

Brezove metle kupite pri Gospodarski zvezi v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 29.

Rumeno korenje, rumeno kolerabo in krmilno peso kupuje Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29.

odločno in jasno vsak svoj da. Polej sta si podala prstana in si segla v roke, gospod pa ju je za zmeraj zvezal s šolo in ju blagoslovil. Stisnila sta si roke in srečala z očmi. V njih je bila sreča in pričakovanje življenja.

Nazaj grede so konji poskočili, harmonika je zapela preko polj in host. Vmes se je oglasila pesem.

Sonce je po prisojnih rebreh ogulilo sneg, zemlja se je pozelenila z živo pomladno barvo. Na dan so silili zvončki in trobentice. Sneg je zginel na hitro. Po kolovozih je živahno šumljala voda, v rebreh so se spuščali plazovi, in kadar je zagnelo, je bil vsolet prost nov kos zemlje, ki je zadihal v zelenini. Ljudem je postajalo topleje in vsi so se kar nekako oddahnili. Starci in starke so ležali s peči in zapečkov. snazili klopi pred hišo, si poiskali gorjako in katali toplejšega ognja, takega, ki človeka poživi in pomladi. Otroci so po šoli brskali za zvončki, žefrani in trobenticami, jih nosili Bohku v kotu in gosposlični učiteljici v šolo. Skakali so kar bosi in nobena beseda ni zalegla, da ne bi vrgli čizmov v kot. Na ta način so tudi oni občutili pomlad. Za gospodarje in delavne ljudi je pričlenjalo zdaj temeljito delo, delo, ki se skozi leta in leta ponavlja, a se ga kljub vsakoletni enakoličnosti nikdar ne naveličaš, ker je zmeraj drugače, popolnejše, samostojnejše, več ljubezni je v njem; prilivaš mu olja, da dobro gori... Misli ti jo treba na setev, zorati bo treba, povleči z brano, sadiš krompir in še to in ono. Dela nikdar ne zmanjka, na kmetih že ne. V mestu si lahko kdaj počiješ, na deželi nikdar. Delo te nenehno zbada in ne konča prej, dokler ga ne opraviš. In kmečko delo je blagoslovljeno in svobodno. Opraviš ga z razumom, ljubeznijo in močjo ter po svoji volji. Nihče ti ne stoji za petami in ne šteje ur. Odvisen si samo pred Bogom, ki edini je tvoj gospodar...

Boštjan je imel veliko opravka. Čeprav je imel pri hiši novo moč, svojo ženo, bi nujno potreboval še deset rok. Najemati pa ni mogel. Da, sem in tja je že koga prosil v tabrhi, a to moraš ob priliki, ko ta

Tako pa spet trpi tvoje delo, tvoja zemlja, ki zastaja in čaka pridnih rok. Sklenil je, da opravi vse sam s svojimi ljudmi. Ko bo na rednem, bo že šlo. Ni vrag! Saj ima blapeca, ki zaleže za dva, deklo, ki tudi ni slaba in ženo, ki bi jo lahko marsikomu postavil za zgled. No, in še sam bo prijel za vajeti, pa bo šlo... Pljunil je v roke in stisnil zobe. Kadar je bil ob večerih utrujen, da je komaj nosil žlico k ustom, je legel kakor skupjek k ženi, položil glavo k njeni in ji šepetal otroške besede: »Rad te imam, Minka. Tako rad. Viš, tako te imam rad.« je pokazal z rokama, ki ju je razprostrl. Tako brezmejnja je bila njegova ljubezen. »Ti otrok, ti,« se mu je žena smejala. »Ti si pa res otroček. Le kaj bi počel brez mene? Saj bi si niti srajce ne znal prav obleči. Boštjanček.« In potlej sta se smejala oba. Še sta si šepetala, in govorila sta o delu, ki ju čaka, o bližnjih načrtih, ki mu roje po glavi, o tem in onem, dokler nista zaspala drug drugemu v objemu. Noč je zmerom hitro minila in delo je bilo spet za vratom. Podnevi se nista ljubkavala. Boštjan je bil krepak in sramežljiv. Pred drugimi je svojo nežnost skrival. Raje se je pokazal robatega in odločnega. Da bi pa svojo ženo zmerjal ali kakor koli žalil, se ni nikdar zgodilo. Staremu je mladi par ugajal. Hodil je okoli, odnesel kakšno smet na dvorišče ter bil sam s seboj zadovoljen, ker je vsaj z malenkostjo koristil. In malenkosti so važne, posebno pri starih ljudeh... Opazoval je življenje na vasi, hodil v vas k enako starim in se menil o davnih, davnih časih, ki se mu danes zde kakor otroške pravljice. Primerjal je nekdanje življenje z novim in ni mogel najti primere. Vse se je spremenilo, tudi ljudje postajajo drugi, novi. Ne, saj kar ne more najti prave besede, da bi lahko povedal, kar mu že dolgo leži na jeziku. Ugotožil je, da sta mlada dva srečna. Tudi on je bil srečen, ko je bil mlad... No, nič se ne more pritoževati čez svojo mladost, bolj čez starost, ki mu je pripravila bridko razočaranje. Mlada dva sta bila z njim čezmerno prijazna. Kadar mu je bilo le količikaj slabše, sta pustila vse, stekla k njemu in ga varovala kakor svojega sinčka. Spraševala sta ga, če ga zebe, če mu je vroče, če ga boli, in nista šla prej, dokler nista bila prepričana, da mu je odleglo.